

Mártír istentisztelet
2016. Július 24.

Szerdócz J. Ervin
rabbi

Tisztelt emlékező hallgatóság! Tisztelt vendégeink!

Tamuz hónap 20-hoz legközelebbi vasárnap a rákospalotai, szigetmonostori, leányfalúi, pócsmegyeri, Tahitótfalui, váci, zsidók deportálása és megsemmisítésére **emlékezünk.**

Zsidó testvéreink tragédiájára emlékezünk, akik oly korban éltek:

„mikor az ember úgy elaljasult, hogy önként, kéjjel ölt, nemcsak parancsra!”

Immár 72 éve emlékezünk.

Nehéz kötelesség, félelemmel teli érzés. **Kísért a múlt!**

Mártírjaink félelme, fájdalma kísért bennünket évről évre. Immár 72 éve.

Jób könyvében olvassuk¹:

יְגַרְתִּי כָּל-עֲצָבֹתַי; יִדְעָתִי, כִּי-לֹא תִנְקֶנִּי.

„.....ha megfélelmedem mind a fájdalomtól, tudom, hogy nem fogsz engem ártatlannak mondani”

Aki letagadja, vagy elfelejti, ami a zsidókkal történt az maga sem lehet ártatlan.

A megemlékezés legnagyobb nehézsége, hogy kifejezésére nincs más lehetőség, csak a verbalitás. Csak szavakkal tudjuk kifejezni azt amire emlékezünk.

72 éve újból és újra rájövünk: **akármit mondunk, semmit sem mondtuk**, mert a szavak kevesek. A szavak csak a borzalom, a fájdalom tényétől szólnak, ... de magát a fájdalmat nem fejezhetik ki. A szavakkal megidézett fájdalom soha sem azonos a megélt fájdalommal. A megélt fájdalom megfogalmazására, talán csak azok szavai elégségesek, akik túléltek a fájdalmat.

Túléltek, de fájdalomuktól nem szabadulhattak.

Halottainkra emlékezünk és engedelmmükkel az idén, **túlélők történeteinek felidézésével emlékezem, emlékeztetem Önöket arra a fájdalomra melyet átéltek.**

Néhány hete temettük Várnai Olivérnét, Ella nénit. Ő írta le megemlékezésében:

¹ Jób 9/28.

„ Az emberek azt hiszik, hogy a haláltábor felszabadításával a zsidók szenvedése befejeződött. **Mondhatom**, hogy sokunk számára ekkor kezdődtek a szenvedések szenvedése. „

Egyre kevesebbek atúlélők! Mi maradtunk, a túlélők leszármazottjai. A fájdalom, amibe behaltak Mártírjaink Auschwitzban **felidézhető szavakkal?** Akik megélték a magaláztatás, kirablás, elhurcolás, elgázosítás, kiirtás fájdalmát, behaltak a fájdalomba. **Halálukkal fájdalmuk végessé vált: befejeződött.** Mi túlélők és leszármazottak némán viseljük tovább fájdalmukat.

Auschwitz fájdalmát nem tudjuk kitörölni életünkéből.

Az Újpesti Szeretett otthon egykori lakosa, Fürst Józsefné nem beszélt Auschwitzról. Sokszor kértem: „Kérem beszéljen! Beszélje ki fájdalmát!” A válasz mindig ugyanaz volt: „ Nem tudok beszélni! **Beszélni... fáj**”. Fürst néni is eltávozott. Amit átélt Auschwitzban nem tudta elmondani. Csak ennyit hagyott emlékeztetőül:

„Fürst Józsefné, túlélte Auschwitzot, de nem menekült meg.”

Füst néni azt mondta, amit mindannyian tudunk: **Auschwitz után is van élet, de Auschwitztól nem lehet szabadulni.** Füst néni megtanított, hogy minden megemlékezésben ott a fájdalom de ott a hősiesség is.

Szavak és szavak

אַחֲזִיקָה, שְׁמֵרוֹת עֵינַי; ; נִפְעַמְתִּי, וְלֹא אֲדַבֵּר.

„Megragadtak szemeim pillái, fel vagyok indulva, **beszélni sem tudok.**”, olvassuk a zsoltárban.

„Beszélni sem tudok” mert a szavak nem fejezhetik ki azt amiről megemlékezésben szólni akarok.

Örök és megválaszolhatatlan kérdés:

הֲשָׁכַח חַנּוּת אֵל; אִם-קָפַץ בְּאֵף, רַחֲמָיו.

Elfelejtett-e könyörölni Isten, vagy visszatartotta haragjában irgalmát?

A 77. zsoltár súlyos kérdései ezek a szavak!²

Szavak és szavak

2 72. zsoltár.

Talán a túlélők fájdalmas emlékei, többet mondanak, mint a szavak melyekkel mi beszélünk Mártírjaink fájdalomáról.

Történetük egyedi, de minden egyediben ott az egész.

Néhány éve, június elején a בְּחֻקֵי הַתּוֹרָה hetiszakaszt olvastuk a Tórából. Tanításomban idéztem Isten fenyegető szavait:

וְנִתְּתִי פְּנֵי בָכְם, וְנִגְפֹתֵם לְפָנַי אֵיבִיבְכֶם; וְרָדוּ בָכֶם שׂוֹאֵיכֶם,
„**És arcom ellenetek fordítom és verességet szenvedtek, ellenségeitek előtt, azok uralkodnak rajtatok, akik gyűlölnék benneteket.**” (III.M. 26/17.)

A Tóra szavait **akkor** néhány túlélő előtt összefüggésbe hoztam a holocaust borzalmával. A Világ teremtőjét, a Világ Urát: „Jóistennek” neveztem.

„Nem érthetjük miért engedte meg a „ **JÓISTEN**”, **hog**y Auschwitz megtörténhessen.” mondtam!

Arról is beszéltem, hogy meg kell hajolnunk a „ **JÓISTEN**” akarata előtt!

.....És akkor és ott, egy kiszámíthatatlan dolog történt.

Bereczki Menyhértné, Róth Magda, Magdi néni, a csendes szelíd, aranyos teremtés felpattant székéből és dörgedelmes hangon mondta:

„ Rabbi maga ne beszélnek nekem „ JÓISTEN-ről”. Rabbi, mind amit mondott „ JÓISTENről”, az mind szemenszedett hazugság. Rabbi! Auschwitzban nem volt „ JÓISTEN”. Felfogja maga, hogy Anyám, a világ legjobb, legszelídebb asszonya Auschwitzban kezem között **éhenhalt? Éhen halt** mert nekem, lányának adta nyomorúságos ebédjét..... **Anyám azt hazudta nekem, hogy ő már evett!** Maga Rabbi nem hazudja nekem, hogy Isten jó ha ez hagyta megtörténni!

Néma csend..... és Magdi néni zokogásban tört ki.

Súlyos, kegyetlen szavak!

Szavak és szavak!

Igen drága emlékezők! Múlt Szombat Tóra szakaszában olvastuk:

וְהַנְּשָׂאִים בָּכֶם--וְהַיְבָאֵתִי מִרְיָ בְּלִבְכֶם,
„ És akik megmaradnak (közületek), azok szívében csüggedés maradt”³
Igen! Mi túlélők és a túlélők leszármazottjai, akik megmaradtunk, szívünkbe csüggedés maradt, pontosan úgy ahogy azt a Tórából idéztem.

Szavak és szavak!

Igen cipeljük magunkban Magdi néni fájdalmát is.

3 az eredeti fordítás: „ És akik megmaradnak közületek, azoknak csüggedést hozok szívükbe....”

De nem feledhetjük Bereczki Menyhértné, Magdi néni hősiességét.
Mi volt hősiessége? **Az hogy legyőzte fájdalmát.**
Magdi néni haragban volt Istennel. Haragban volt **Veled, Kegyelem Istene.**

Világ teremtője, Kegyelem Istene..... értelmünk kevés ahhoz, hogy ép ésszel
felfogjuk ami megtörtént a zsidókkal a Holocaustban. Te Mindentudó,
Mindentudásodban, **Te tudod, hogy Magdi néni, nem bocsájtott meg Neked.**
Micsoda tragédia!

De Magdi néni eljött Házadba imádkozni.

Soha sem nevezett „Jóistennek” de elismert és megtartott Istenének.

Micsoda tragédia és micsoda hősiesség!

Magdi néni imájában áldotta nagy és félelmetes Neved. **Magda néni haragba maradt Veled, de megmaradt Veled....és megmaradt zsidónak.**

Tele volt kegyelemmel irántad , irántad a Mindenható iránt.

Csak Te Mindenható tudod hogyan történhetett meg mindez a zsidókkal.

Te a Mindentudó!

Te aki elfordítottad kegyelmedet népedtől és megtörténhetett ami megtörtént.

Szavak és szavak.

Másik történet..... egyedi történet, amiben benne van az egész.

Másik történet a fájdalomról és a hősiességről.

A történet Lunczer Imre bácsi története. **aki megélte a 100 évet.**

Hogy megértsük Imre bácsi fájdalmát, gyermekkorát kell felidézniük.

Gyakran elmondta ezt a történetet, amit megosztok Önökkel

..... büntudattal,.... kisírt szemekkel mesélte el azt amit kisfiú korában
okozott.....**egy lónak!**

Lunczer bácsi földműves zsidó családba született. 12 éves kisfiú korában szüleit lovas szekéren a Mosó magyaróvári vasútállomásra vitte. Hazafelé menet a lovacska valamilyen okból vágta kezdett. A kisfiú hiába húzta a gyeplőt, a ló futott tovább. A ház előtt megállt és az ijedt kisfiú, a lovat az istállóba vitte, bekötötte helyére. Majd vette az ostort és kétszer a lóra csapott. **A ló túrte az ütéseket.** Lunczer bácsi gyermekkori története itt véget is érhetne. De minden megváltozott mert a ló a verés után szemébe nézett.

„Szemében szomorúság volt. Érthetlenség és fájdalom volt a lovacska szemében” mesélte Imre bácsi. Nem értette, miért okozok neki fájdalmat, hiszen ő csak tette, amit egy ló tesz. Imre bácsi a történetet elmesélte újra és újra... nekem és elmesélte mindenkinek.

Elmesélte , hogy látta a fájdalmat lova szemében. A lovacska fájdalmas tekintete tettét megbocsáthatatlanná tette. Ott és akkor a zsidó kisfiú sírva fakadt a

bűntudattól a ló nyakába kapaszkodott, megcsókolta és sírva, könyörgött lovacskájának:

„ Bocsáss meg Pacikám! Meg tudsz nekem bocsátani? Meg tudsz nekem bocsátani, hogy megvertelek?”

A kisfiú felnőtt, kamasz fiúvá érett. Évek múlva munkaszolgálatos csoporttal a Gunnskircheni koncentrációs táborba vitték. Az német örök, kihajtották társaival tankcsapdát ásni. A munka végeztével, a többi munkaszolgálatossal betelepítették egy pajtába . Ott a kimerült fiatal Lunczer Imre elaludt. Nemsokára a német katonák „raportra,, hívták őket. Társai kirohantak a pajtából, hátrahagyva Lunczer Imrét. aki nem ébredt fel. **Arra ébredt, hogy a német katona rohamásója élével rácsap orrára. Elöntötte a vér. Kiömlő véréből majdnem megfulladt.** A katona újra lecsapott és egyre ütött és ütött. Lunczer Imrének elviselhetetlen fájdalmai voltak. Érezte, meg fog halni.

És akkor valami hihetetlen és megmagyarázhatatlan dolog történt.

Megszólalt életösztöne: „Imre maradj veszteg! – mondta- nem fáj semmi! Maradj mozdulatlan. Tettesd magad halottnak.

Meghaltál Imre. Meghaltál, halj meg, hogy életbe maradhass.”

Imre bácsi elviselte az elviselhetetlent, kibírta a kibírhatatlant. Mozdulatlaná dermedt! Fájdalmának elviselése mentette meg. **Életben maradt.**

A katona hangosan dicsekedett társainak „

Der Jud Krepirt”. „Megdöglött a zsidó”

Nem tudhatjuk ki volt a katona. Nem tudjuk mi lett vele. Nem tudjuk miért tette azt egy erőtlén, kiszolgáltatott, megalázott zsidóval! Nem tudjuk, hogyan számolt el tetteivel? Nem tudjuk, tudott saját fiai szemébe nézni? El tudta felejteni mit tett egy ártatlan zsidóval? Nem tudjuk elment-e egy paphoz, vagy pszichológushoz hogy **elmondja, hogy vezekeljen azért,** ami mélyen az emberi humánus mértéke alatt van?

De erről Lunczer Imre már nem beszélt!

Lunczer Imre lovacskáját siratta. Bűntudata kínozza élete végéig, hogy egyszer megvert egy engedetlen lovacskát.

Drága megemlékező barátaim! A felidézett történet attól tragikusan fájdalmas és hősies is, mert Lunczer Imre bácsi legyőzte a fájdalmat. Imre bácsi is haragban volt Istennel, de amíg ereje engedte, 100 évesen is eljött imádkozni Istenéhez.

Világ teremtője, Kegyelem Istene másodszor mondom a mai nap: Mi kevesek vagyunk, hogy ép ésszel felfogjuk azt ami a zsidókkal történt. De Te Mindentudó Te nagy kegyelmedben tudod milyen fájdalom az, amit Lunczer Imre elviselt. Legyőzte fájdalmát és Házadba jött imádkozni.

Minden Nagy Ünnepen ezen a helyen olyan átéléssel, olyan lelki erővel mondta:

אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתא

„Atyánk Királyunk, nincsen más Istenünk, csak Te!”

Igen Világ Ura! Lunczer Imre, soha nem felejtette fájdalmát, de legyőzte és megbékélt Veled. Lunczer bácsi hűsége hozzád, legnagyobb fájdalmában is megmaradt. Igen azt mondta: **A bened való bizalma adott erőt, hogy elviselje a fájdalmat.** Veled lett erősebb. Erősebb a fájdalom elviselésében, erősebb a német SS katona gonoszságánál, aki majdnem megölte mert zsidó volt.

Egek Ura, Te tudod mit jelent Lunczer Imre bátorságaa bátorság, amivel viselte a fájdalmat.

Elviselte a fájdalmat, mely majdnem megölte, de nem tudta megbocsájtani magának. Élete végéig élt büntudatával, hogy megvert egy engedetlen lovacsát.

Micsoda fájdalom és micsoda hősiesség!

E helyen szinte hallom, **visszacseng** fülemben amint ezen a helyen Lunczer Imre bácsi olyan átéléssel mondta a Kegyelem ünnepén,:

אבינו מלכנו שמע קולנו חוס ורחם עלינו

„Atyánk Királyunk, Hallgass meg, szánj meg és könyörülj rajtunk”

אבינו מלכנו

„Atyánk Királyunk”, **harmadszor ismétlem**, mi, a teremtményeid kevesek vagyunk, hogy ép ésszel felfogjuk az ami történt. Ahány eset, annyi tragédia. Ahány eset, annyi fájdalom. Mi csak szavakból értünk és csak szavakkal tudjuk kifejezni magunkat. De Auschwitzra, és Dachaura, és Treblinkára, és Mauthausenre, és Gunnskirchenre **nincsenek szavak, mert a szavak kevesek.**

יתגדל ויתקדש שמה רבא

„Magasztaltassék és szenteltessék meg nagy Neved”

Foházkodjunk a Teremtőhöz. Szálljon imánk a magasságok felé. Mondjunk imát minden ártatlan zsidóért, akinek azért haltak meg, mert zsidók voltak.

תהא השעה הזאת שעת רחמים

Legyen megemlékezésünk órája az irgalom ideje.

Mondjunk imát azokért,

הרוגים על שם קדושך
„akiket Szent Nevedért öltek meg!”

Mondjunk imát azokért,

באי באש ובמים על קדוש שמך
„ akik tűzbe, vízbe mentek Nagy Szent Nevedért!”

Mondjunk imát az Édesapákért, Édesanyákért, testvérekért, rokonokért!
Mondjunk imát azokért, kiknek **emléke csak nevükben maradt fen emléktáblánkon.** De megmaradt és mi rájuk is emlékezzünk. Emlékezzünk fájdalmukra, amibe behaltak. És mi hordozunk fájdalmukat, **hordjuk emlékezetünkbe és emlékeztetünk fájdalmukra.**

Szálljon imánk az ég felé, kérjük nyugalmat számukra , az Örök Életben.
Legyen belenyugvást lelkünkben. De te istenünk, ne engedd a közönyt emlékezetünkben melyben hordozzuk Mártírjaink emlékét.

אבינו מלכנו נקמת דם עבדיך

Atyánk Királyunk tartsd emlékezetedben Újpest és minden zsidó áldozat ártatlan véréét.